

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту

д.п.н., професор

Радул В.В.

“31_” серпня_2017 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА**

напрямок підготовки 014 Середня освіта
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.06 Середня освіта (Хімія),
014.07 Середня освіта (Географія) 014.08 Середня освіта (Природничі науки)
(шифр і назва спеціальності)

факультет природничо-географічний
(назва факультету)

форма навчання денна
(денна, заочна, ПДО)

2017 – 2018 рік

Робоча програма з курсу «Педагогіка» для студентів напряму підготовки: 014 Середня освіта **Спеціальність:** 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.06 Середня освіта (Хімія), 014.07 Середня освіта (Географія) -26 с.
“31” серпня 2017 року.

Робочу програму розробила Кравцова Тетяна Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Протокол від “31” серпня 2017 року № 2.

Завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Радул В.В.

“31” серпня 2017 року

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>014 Середня освіта</u>	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність: 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.06 Середня освіта (Хімія), 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр 4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання реферат		
Загальна кількість годин – 90		Лекції 18 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Практичні, семінарські 16 год.
		Лабораторні 0 год.
		Самостійна робота 45 год.
		Консультації: 11 год.
		Вид контролю: екзамен

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: . опанування майбутніми вчителями досягнень світової цивілізації в галузі педагогічної науки та надбань української педагогічної думки, народної педагогіки, шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу.

Завдання:

- **методологічні:**
- розвивати педагогічне мислення, використовуючи класичну спадщину як втілення мудрості віків і вічну основу освіти і виховання прийдешніх
- формування умінь і навичок аналізу педагогічних теорій;
- **методичні:** розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ і процесів;
- **пізнавальні:** визначити роль корифеїв педагогіки минулого як засновників тих чи інших педагогічних течій або систем освіти і виховання; цілісний аналіз теорії і практики виховання у історичному розвитку, аналіз історико-педагогічного процесу у його єдності і різноманітності;
- **Практичні:** формування готовності до використання педагогічних умінь та навичок, передового педагогічного досвіду в практичній діяльності вчителя загальноосвітньої школи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: загальні тенденції розвитку педагогіки, освіти та виховання у конкретних історичних періодах розвитку провідних цивілізацій; педагогічні ідеї та погляди представників педагогічної думки України та світу історико-педагогічної спадщини, внеску видатних вчених-педагогів у

вміти: аналізувати та систематизувати процес розвитку освіти і виховання; здійснювати порівняльний аналіз педагогічних ідей провідних педагогів минулого; виділяти те нове, що сприяло прогресу педагогічної теорії у різні проміжки історичного часу; характеризувати, аналізувати окремі педагогічні теорії, світогляд їх творців, залежність педагогіки і школи від прогресу суспільного розвитку; творчо використовувати в практичній діяльності надбання попередніх поколінь; застосовувати на практиці теоретичні погляди теоретиків історії педагогіки; працювати з історико-педагогічною літературою та першоджерелами; прогнозувати та передбачати основні шляхи подальшого розвитку системи освіти.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Історія світової педагогіки

Тема 1. Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу.

Предмет, завдання, значення та структура курсу “Історія педагогіки“. Історія педагогіки як історична і педагогічна наука. Зв'язок історії педагогіки з історією світової культури та цивілізації. Принципи побудови і методи дослідження історії педагогіки. Джерела історії педагогіки, їх класифікація.

Характеристика основних теорій походження виховання. Джерела вивчення педагогічного досвіду первісних людей. Особливості виховання на різних етапах розвитку первіснообщинного ладу. Виникнення організованих форм виховання. Первісні виховні інституції: рід, община, плем'я. Роль первісних вірувань та релігій у вихованні. Вікова ініціація. Поява писемності. Піктографічне письмо.

Причини виникнення освіти та перших шкіл у країнах Стародавнього Сходу. Основні ознаки виховання у період становлення рабовласницького суспільства. Характеристика шкільництва у стародавніх Шумері, містах Міжріччя, Єгипті, Китаї, Індії. Зародження педагогічної думки у стародавніх Індії та Китаї. Брахманістська традиція організації освіти. Вимоги до виховання у ранньому даосизмі та конфуціанстві.

Тема 2. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі

Загальна характеристика античної традиції виховання. Характеристика спартанської й афінської систем виховання. Зміст і методика навчання у школах Стародавньої Греції класичного періоду. Філософи Стародавньої Греції про виховання. Освіта в епоху еллінізму. Педагогічні ідеї Демокріта, Сократа, Платона, Арістотеля.

Становлення Римської системи виховання в VI - I ст. до н.е. Типи шкіл. Педагогічні погляди Квінтіліана. Педагогічні ідеї Римських стоїків (Сенеки, Епіктета, Марка Аврелія).

Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.

Загальна характеристика розвитку виховання й освіти епохи середньовіччя. Виховання і школа у Візантії. Педагогічна думка Візантії. Виховання, школа Середньовічного Сходу: Педагогічні погляди арабських мислителів (Аль Фарабі, Ібн Сухнун). Педагогіка і школа середньовічної Індії; “Золотий вік” Китайської освіти.

Виховання й школа у середньовічній Західній Європі. Учніство. Рицарське виховання. Середньовічні університети.

Тема 4. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації

Соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови розвитку педагогіки в пізньому Середньовіччі. Загальна характеристика педагогічної думки епохи Відродження. Система виховання та освіти в країнах Європи. Типи шкіл. Зародження гуманістичної педагогіки. Модель ідеальної освіти у творчості Вікторіно да Фельтре, Єразма Роттердармського, Т.Мора, Т.Кампалелли, Ф.Рабле. Педагогічні погляди діячів Реформації. Розвиток виховання й шкільництва в епоху Реформації. Контрреформація в освіті. Характеристика єзуїтського виховання.

Тема 5. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.

Вплив класичної європейської філософії на розвиток освіти й виховання. Традиції європейської освіти XVI – XVII сторіччя. Життя і науково-педагогічна діяльність Я.А. Коменського. Світоглядні переконання Я.А. Коменського як основа його педагогічних поглядів. Обґрунтування Я.А. Коменським принципу природо відповідності виховання як методологічної парадигми нової освіти. Вікова періодизація та система шкіл за Я.А. Коменським. Дидактичні погляди Я. А. Коменського. Класно-урочна система. Вимоги до вчителя. Значення теорії Я.А.Коменського для сучасної школи.

Тема 6. Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка

Характеристика розвитку освіти в Англії у XVII ст. Життя і філософсько-педагогічні

погляди Джона Локка. Теорія „виховання джентльмена” Джона Локка. Дж. Локк про фактори розвитку особистості, роль виховання. Система фізичного виховання. Зміст морального, розумового виховання. Дж. Локк про значення дитячої праці. Педагогічні погляди діячів англійського Просвітництва.

Тема 7. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці

Основні тенденції розвитку філософсько-педагогічної думки французького Просвітництва. Педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо: філософське підґрунтя педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо; теорія вільного виховання; природовідповідне виховання; вікова періодизація і зміст виховання. Суперечності в педагогічних поглядах Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна думка і школа в період Французької буржуазної революції поч. XVIII ст. Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці. Ідея поєднання навчання з продуктивною працею. Теорія елементарної освіти. Характеристика розумової, моральної, фізичної, трудової освіти. Принцип природовідповідності. Методика початкового навчання дітей. Значення літературно-педагогічної спадщини Й.Г. Песталоцці для розвитку світової педагогічної думки.

Тема 8. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст.

Соціально-економічні та ідеологічні умови розвитку освіти у XIX ст. Педагогічні ідеї у філософії. Педагогічна теорія Й.Ф.Гербарта. Життя та педагогічна діяльність А. Дістервега. Ідея виховального та розвивального навчання. Обґрунтування Дістервегом принципу природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності. Питання дидактики. Вимоги до вчителя.

Загальні тенденції розвитку шкільної справи у XIX ст.

Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця XIX — 1-ї пол. XX ст.

Загальна характеристика умов розвитку школи і педагогічної думки в країнах Заходу в 1-й половині XX ст. Реформаторська педагогіка. Результати шкільних реформ на Заході першої половини XX ст. Педагогіка позитивізму. Педагогічні погляди Г.Спенсера. Педагогіка “вільного виховання”. Педагогічні ідеї Е.Кей, Г.Шаррельмана. Педагогічна система М.Монтессорі. Експериментальна педагогіка та її представники. Зародження педології – наукового дитинознавства. Прагматична педагогіка. Педагогічні ідеї Дж.Дьюї. Теорія “громадянського виховання” і “трудої школи” Г.Кершенштейнера. Педагогіка “нового виховання” і “нових шкіл”.

Тема 10. Сучасна світова освіта і педагогіка.

Загальні тенденції та умови розвитку педагогіки у 2-й пол. XX ст. Основні напрями розвитку педагогічної думки. Практика шкільного навчання і виховання на сучасному етапі. Загальні тенденції реформування навчання та виховання. Компетентнісна освіта. Болонський процес.

Модуль 2. Історія педагогіки України

Тема 11. Виховання у стародавніх слов'ян

Особливості виховання у стародавніх слов'ян. Природоцентризм виховання. Слов'янська міфологія і виховання. Народна педагогіка про правила поведінки. Пам'ятки писемності східних слов'ян.

Тема 12. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (IX- XIII ст.).

Освіта й виховання у дохристиянський період. Освітня реформа князів Володимира та Ярослава Мудрого. Освіта і виховання жінок. Педагогічна думка в пам'ятках писемності Київської Русі. Характеристика перекладних та оригінальних літературно-педагогічних пам'яток Київської Русі XI-XIII ст. Зміст та історико-педагогічне значення “Повчання дітям” Володимира Мономаха.

Тема 13. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (XV - перша пол. XVIII ст.)

Умови розвитку українського національного шкільництва. Культурно-освітня діяльність П.Русина, Ю.Дрогобича. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні. Статути братських шкіл. Принципи організації, етапи розвитку, зміст і методика навчання у братських школах. Українська козацька педагогіка. Перші українські виші. Педагогічна думка в Україні в епоху національного Відродження. Педагогічні ідеї у творах К.Ставровецького, І.Борецького, Памви Беринди, Г.Смотрицького, М.Смотрицького, Є.Славинецького, Ф.Прокоповича.

Тема 14. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Особливості розвитку шкільництва у зв'язку із втратою автономії України у другій пол. XVIII ст. Освітня політика Росії, Польщі, Угорщини, Австрії на українських землях. Російські освітні реформи та їх вплив на шкільництво України. Характеристика системи освітніх закладів в Україні у першій пол. XIX ст. Становлення і розвиток університетської освіти. Освіта в Східній Галичині, на Буковині і Закарпатті у другій пол. XVIII- першій пол. XIX ст.

Українське просвітництво XVIII ст. Педагогічні погляди і діяльність Г.Сковороди. Філософські основи педагогічних ідей Сковороди, ідея «сродної праці». Ідея природовідповідного виховання. «Педагогіка серця» у творчості Г.Сковороди.

Педагогічна думка в Україні першої пол. XIX ст. Педагогічні ідеї Т.Шевченка, П.Куліша, М.Костомарова. Педагогічні погляди і діяльність М.Драгоманова. Історико-педагогічне значення діяльності діячів “Руської трійці” – М.Шашкевича, Я.Головацького, І.Вагилевича. Педагогічна діяльність . та погляди О.Духновича.

Тема 15. Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. – на поч. XX ст.. Педагогічна теорія К.Ушинського.

Характеристика розвитку освіти в Україні у другій пол. XIX ст. Вплив російських та австрійських шкільних реформ 60-70 рр. на шкільництво України. Система навчальних закладів початкової і середньої освіти та особливості їх поширення в Україні. Реакційна політика царського уряду Росії у галузі народної освіти. Розвиток недільних шкіл. Реформа вищої освіти. Особливості жіночої освіти в Україні. Фребелівський жіночий педагогічний інститут.

Педагогічна думка в Україні другої пол. XIX ст. Педагогічні погляди і діяльність М.Пирогова, Х.Алчевської, М.Корфа, Б.Грінченка, І.Франка, Л.Українки.

Життя та педагогічна діяльність К.Ушинського. К.Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво виховання. Ідея народності виховання. Дидактичні погляди Ушинського. Основні закономірності процесу навчання.. Значення рідної мови. Вимоги до вчителя, його підготовки. Педагогічні ідеї К.Ушинського і відродження національної школи.

Тема 16. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка

Доба української революції і початок національного, культурного й освітнього відродження. Виникнення Центральної Ради і її освітня діяльність. Освітня політика Гетьманату та Директорії.

Розвиток освіти в УРСР (1920-1939рр.) Реформування змісту шкільної освіти. Уніфікація освіти в Радянській Україні у 30-х роках, запровадження нової системи освіти. Характерні риси радянської школи і системи виховання.

Педагогічна діяльність А.Макаренка. Теорія дитячого колективу в працях А.С.Макаренка. Методологічні проблеми теорії та методики виховання. Зміст трудового виховання і зв'язок його з продуктивною працею. Інтеграція педагогічних вимог і розвиток особистості. А.С.Макаренко про проблеми сімейного виховання. А.С.Макаренко про педагогічну майстерність. Сучасні наукові погляди на спадщину А.С.Макаренка.

Тема 17. Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни.

Особливості шкільного життя в повоєнний період. Уведення загального семирічного навчання (1949 р.). Закон про школу (1958 р.) Обов'язкова загальна освіта. Реформа школи 1984 року. Труднощі в розвитку школи, педагогічної науки.

Педагогічні погляди і діяльність Г.Ващенко. Новаторська педагогіка 80-90-х років (В.Шаталов, М.Гузик, О.Захаренко та ін.).

Тема 18. Педагогічна спадщина В.Сухомлинського.

Життя і науково-педагогічна діяльність В. Сухомлинського. Філософсько-педагогічна доктрина В. Сухомлинського. Принцип природовідповідності у теорії В. Сухомлинського. Шляхи формування всебічно розвиненої особистості у творчій спадщині В. Сухомлинського. Вимоги до школи і вчителя у творчості В. Сухомлинського. Значення педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського для сучасної школи.

Тема 19. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.

Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки. Концепції національної школи. Закон України “Про освіту”. Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки. Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів вищої освіти: Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту»(2014р.), Офіційно-нормативні документи, що, крім вище зазначених, регламентують діяльність закладів вищої педагогічної освіти.; Концепція розвитку педагогічної освіти (2018р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029року(2016р.). Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка співробітництва, педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка та ін. Перспективи розвитку педагогічної науки в Україні у XXI ст.

4. 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	індз	с.р. та консультації
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Розділ 1. Історія світової педагогіки						
Тема 1. Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу	3	1				2
Тема 2. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	5	1	2			2
Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.	3	1				2
Тема 4. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації	5	1	2			2
Тема 5. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	6	2	2			2
Тема 6. Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка	4	1	1			2
Тема 7. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	4	1	1			2
Тема 8. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у ХІХ ст.	3					3
Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних	4	2				3

країн кінця ХІХ — 1-ї пол. ХХ ст.						
Тема 10. Сучасна світова освіта і педагогіка.	3					3
Разом 1		10	8			23
Тема 11. Виховання у стародавніх слов'ян	4	1	1			2
Тема 12. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ- ХІІІ ст.).	4	1	1			2
Тема 13. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV - перша пол. ХVІІІ ст.)	5	1	1			3
Тема 14. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – першій половині ХІХ ст.	6	1	1			4
Тема 15. Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст. – на поч. ХХ ст.. Педагогічна теорія К.Ушинського.	5	1	2			3
Тема 16. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка	4	1	1			2
Тема 17. Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни.	3	1				2
Тема 18. Педагогічна спадщина В.Сухомлинського	5	1	1			3
Тема 19. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.	3					3
Разом		8	8		10	23
Усього годин	90	18	16		10	46

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу	2
2	Виховання ,школа і педагогічна думка думка в Стародавній Греції	2
3	Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.	2
4	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	2
5	Педагогічна думка і школа в Англії у XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Джона Локка	2
6	Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо.	2
7	Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	2
8	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст. Педагогічні погляди Ф.А. Дістервега та І.Ф. Гербарта	2
9	Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця XIX — 1-ї пол. XX ст.	2
10	Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (IX- XIII ст.).	2
11	Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (XV - перша пол. XVIII ст.	2
12	Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст. Педагогічна думка Г.Сковород	2
13	Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. – на поч. XX ст.. Педагогічна теорія К.Ушинського.	2
14	Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами.	2
15	Педагогічна система А.С.Макаренка	2
16	Педагогічна спадщина В.Сухомлинського	2
		32 год

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законспектувати пропонувані уривки першоджерел за такими напрямками: <ul style="list-style-type: none"> • Мета освіти і виховання; • Теоретичне обґрунтування мети, ідеалу і завдань освіти; • Провідні принципи виховання й освіти; 	19

	<ul style="list-style-type: none"> • Вікова періодизація та типи шкіл (педагогічні системи Аристотеля, Я.А.Коменського (Руссо); • Дидактичні вимоги. <p>Арістотель. Політика. //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. М.,1981.</p> <p>Демокріт. Фрагменти про виховання //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981. .</p> <p>Платон. Держава. //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. М.,1981.</p> <p>Квінтіліан М.Ф. Про виховання оратора.//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Рабле Ф. Гаргантюа і Пантагрюель //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981..</p> <p>Монтень М. Досліди //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. М.,1981..</p> <p>Мор Т. Утопія //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Кампанелла Т. Місто сонця // Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Коменський Я.А. Велика дидактика//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Коменський Я.А. Закони добре організованої школи //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981. .</p> <p>Локк Дж. Думки про виховання // Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Руссо Ж.-Ж. Еміль, або Про виховання //Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Песталоцці Й.Г. Лінгард і Гертруда//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Дістервег Ф.В.А. Керівництво до освіти німецьких вчителів//Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Кершенштейнер Г. Школа майбутнього – школа роботи (сітлова адреса кафедри педагогіки).</p> <p>Дьюї Д. Школа і суспільство (сітлова адреса кафедри педагогіки).</p> <p style="text-align: center;">...</p>	
2	<p>Законспектувати пропоновані уривки першоджерел за такими напрямками:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мета освіти і виховання; • Теоретичне обґрунтування мети, ідеалу і завдань освіти; • Провідні принципи виховання й освіти; <p>Першоджерела для опрацювання з змістовного модуля 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повчання дітям Володимира Мономаха // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 2. Статут Луцької братської школи (1624) // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 3. Славинецький Є. Громадянство звичаїв дитячих // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 4. Полоцький С. Обід душевний. Вечеря душевна // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 5. Сковорода Г.С. Вдячний Єродій // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 6. Ушинський К.Д.Про народність у громадському вихованні // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 7. Ушинський К.Д.Про користь педагогічної літератури // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186. 	19...

86.	<p>8. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>9. Ушинський К.Д. Рідне слово // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>10. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання (передмова) // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>11. Духнович О.В. Народна педагогія // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>12. Макаренко А.С. Виховання в праці // Антологія педагогічної думки України / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>13. Макаренко А.С. Загальні умови сімейного виховання // Антологія педагогічної думки України / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>14. Макаренко А.С. Про батьківський авторитет // Антологія педагогічної думки України / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>15. Сухомлинський В.О. Народження громадянина // Антологія педагогічної думки України / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>16. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа // Антологія педагогічної думки України / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>17. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві // Антологія педагогічної думки України / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p style="text-align: center;">...</p>	
Разом		38

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Інструкція до виконання завдання

1. Завдання виконується студентам, який обирає одного з педагогів минулого і готує інформацію про нього за таким планом:

1. життєвий та творчий шлях;
2. основні педагогічні ідеї, щодо організації навчання;
3. основні педагогічні ідеї, щодо організації виховання;
4. головні наукові та методичні праці.
5. актуальність ідей для сучасної педагогічної науки

Зібрана інформація оформлюється у вигляді презентації до 10-12 слайдів.

(Бажано використовувати фото, малюнки, ксерокопії титульних сторінок та ілюстрацій відомих книжок й підручників тощо.)

Для виконання індивідуального завдання пропонуються такі персоналії:

1. Макр Фабій Квінтіліан
2. Платон
3. Арістотель
4. Француа Рабле
5. Ян Амос Коменський;
6. Й.Г.Песталоцці;
7. Й.Ф.Гербарт;
8. Ф.А.Дістервег;
9. Елен Кей
10. Рудольфф Штайнер
11. Альфред Біне
12. Едуард Торнадайк
13. Марія Монтесорі

14. Селестен Френе
15. Джон Дьюї
16. Феофан Прокопович
17. Герасим Смотрицький;
18. Семеон Полоцький;
19. Петро Могила
20. Т.Г. Шевченко
21. М.П. Драгоманов;
22. К.Д. Ушинський;
23. Б.Д. Грінченко;
24. О.В. Духнович;
25. М.О. Корф;
26. Х.Д. Алчевська;
27. М.І. Пирогов;
28. М. Грушевський;
29. С.Ф. Русова;
30. С. Ананьїн
31. Г.Г. Ващенко
32. Я. Чепіга(Зеленкевич)
33. О. С. Залужний;
34. А.С. Макаренко;
35. В.О. Сухомлинський;

10. Методи навчання

Лекція (традиційна, проблемна,), бесіда, дискусія, пояснення, розповідь,; самостійна робота (Історичний аналіз, конспектування першоджерел; робота з книгою) виконання індивідуальних навчальних завдань.

11. Методи контролю

Поточне опитування (індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда), письмові роботи (письмове опитування. есе, творчі письмові роботи), самостійна робота (колоквиум з першоджерел), індивідуальні навчально-дослідницькі завдання (розробка індивідуальних навчальних проєктів, їх презентація групі, обговорення результатів роботи, розробка відеопрезентацій), модульна контрольна робота. екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система накопичення балів з навчальної дисципліни «Педагогіка»

Заліковий модуль I	Заліковий модуль II	ІНДЗ	Самостійна робота	Екзамен	СУМА
<i>Семінарські заняття №1-8 + Модульна КР</i>	<i>Семінарські заняття №9-16 + Модульна КР</i>				
Максимальна кількість балів		5	5	40	100
5 балів 20 балів за роботу на семінарських заняттях* + 5 балів за модульну контрольну роботу №1	25 балів 20 балів за роботу на семінарських заняттях* + 5 балів за модульну контрольну роботу № 2				

*Накопичення балів на семінарських заняттях:

Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок по темі кожного семінарського заняття оцінюється за 5-бальною системою. На кожний заліковий модуль заплановано по 8 семінарських занять.

Відповідно кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях, по кожному заліковому модулі, розраховується за формулою $(Q_1 + Q_2 + Q_3 + Q_4 + Q_5 + Q_6 + Q_7 + Q_8) \times 0,5$, де Q_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на відповідному семінарському занятті.

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях та самостійної роботи

1. Поточне оцінювання: здійснюється на семінарських заняттях або на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попереднє оцінювання).

Максимальний бал – 5.

5 балів - знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки

4 б. – відповідь має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа

базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

3 б. - відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. студент демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

2 б. - студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

2. Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок з блоку оцінюється за 5-бальною системою. На кожний заліковий модуль заплановано по 1 контрольній роботі. Відповідно кількість балів за роботу студента за контрольну роботу, по кожному заліковому модулі, розраховується за формулою $(K \times 1)$, де K_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на контрольній роботі

Оцінка **контрольної роботи** здійснюється за критеріями :

5 балів – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання КР, з використанням творчого підходу і умінь пов'язувати теоретичні аспекти курсу з педагогічною практикою.

4 бали – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання МКР, з використанням творчого підходу і незначними неточностями у формулюваннях понять;

3 бали – репродуктивна відповідь на запитання КР з значними неточностями та помилками;

2 бали – репродуктивна відповідь на запитання КР з помилками, студент володіє лише основними категоріями навчальної дисципліни

3. Рівень виконання студентами завдань з самостійної роботи (першоджерела)

оцінюється за 5-бальною системою

5 балів - глибоко і всебічно знає зміст першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі першоджерел матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем;

4 бали - студент добре володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу;

3 бали - студент в основному орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища;

2 бали студент не майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Оцінка за ІНТЗ оцінюється наявністю у презентації таких аспектів

життєвий та творчий шлях; основні педагогічні ідеї, щодо організації навчання; основні педагогічні ідеї, щодо організації виховання; головні наукові та методичні праці. актуальність ідей для сучасної педагогічної науки

Рівень виконання студентами ІНДЗ оцінюється за 5-бальною системою.

5 балів – творчий характер роботи з обґрунтуванням вихідних положень та зв'язком з практикою

4 бали – творчий характер роботи, з недостатньою обґрунтованістю та аргументованістю положень

3 бали – репродуктивний характер матеріалу, що недостатньо зміст не відповідає вимогам до індз

2 бали – зміст презентації не відповідає темі та вимогам

Критерії оцінювання екзамену:

40 балів – студент дає повні, ґрунтовні відповіді на усі запитання екзаменаційного білету, демонструє всебічне систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу, вміння самостійно їх використовувати у професійній діяльності;

35 балів – студент демонструє повне знання і розуміння програмного матеріалу; має труднощі з відповідями на запитання методичного або практичного блоку;

30 балів – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, демонструє епізодичні уміння й навички застосовувати здобуті знання на практиці;

25 балів – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, не може дати відповідь на одне з запитань білету;

20 балів – студент репродуктивно відтворює окремі положення та поняття курсу, не може дати відповідь на запитання білета.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	F	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1.Тексти лекцій, плани семінарських занять, список першоджерел для самостійної роботи, питання до екзамену, критерії оцінювання знань, навчально-методична література

14. Рекомендована література

Базова

1. Джуринский А.Н. История педагогики . – М.: Владос, 1999.
2. Радул О. С..Виховання дітей в процесі життєдіяльності давніх східних слов'ян (УІ-ХІІІ століття). [монографія]. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 448 с. (25,0 д.а.)
3. История педагогики / Под ред. А.И. Пискунова. – М., 1977.
4. Історія педагогіки / За ред. М.С. Гриценка. – К., 1973.
5. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.):

- Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с.
6. Мобар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. – К., 1998.
  7. Мельничук О.С. Історія педагогіки України: навч. посібник – Кіровоград, 1998.
  8. Мельничук О.С. Козацьке виховання (XVI- XVIII ст.). – Кіровоград, 1999
  9. Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
  10. Зайченко І. В. Історія педагогіки : у 2-х кн.: навч. посіб. для студ. ВНЗ / І. В. Зайченко. – К. : Слово, 2010. –
  11. Кн. 1: Історія зарубіжної педагогіки. – 624 с. – 1
  12. Кн. 2: Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. – 1032 с. –
  13. Нариси з історії педагогічної думки (перша третина XX століття): [монографія] / О.С.Радул, Т.О.Кравцова, С.В.Куркіна, Т.О.Прибора, О.В.Філоненко, Н.М.Озерна // За ред. О.С. Радул. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – 311 с.
  14. Хрестоматія. Історія соціального виховання (з давніх часів до середини XX століття). «Імекс – ЛТД», Кіровоград, 2010. – 463 с. (13,5 д. а.)

Допоміжна

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні. Історія. Теорія: навч. посібник. – К.: Либідь, 1998.
2. Античная Греция: В 2-х т. – М., 1983.
3. Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калиниченко. – М., 1988.
4. Аристотель. Сочинения: В 4-х т. – М., 1978.
5. Ахутин А.В. Понятие "природа" в античности и новое время. – М.: Наука, 1988.
6. Богалій Д.І. Український мандрівний філософ Г. Сковорода. – К., 1992.
7. Борисенко В. Й. Боротьба демократичних сил за народну освіту в Україні 60-90-х років XIX ст. : монографія / В. Й. Борисенко. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 161 с. Примірники: всього:1 – Ч/З№1(Універсальний)(1)
8. Борисовский А.М. Чистый родник педагогического опыта (идеи В.А. Сухомлинского о нравственном воспитании). – Фрунзе , 1976.
9. В. А. Сухомлинский в размышлениях современных украинских педагогов : монография / сост.: О. В. Сухомлинская, А. Я. Савченко. - Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2012. - 536 с.Примірники: всього:1 - Ч/З№1(Універсальний)(1)
10. Верналець М.М. Педагогічні ідеї Б.Д. Грінченка. – К., 1990.
11. Волкова Наталія Павлівна.Педагогіка : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Н. П. Волкова. – 4-е вид., стереотип. – К. : Академвидав, 2012. – 616 с. – (Альма-матер).Примірники: всього:4
12. Вульфсон Б.Л. Педагогическая мысль в современной Франции. – М., 1983.
13. Гаєвська Лариса.Уроки забутого реформатора вітчизняної освіти Олександра Головнина (1821–1886) : наукове видання / Л. Гаєвська, Н. Побірченко. – Умань : Жовтий О. О., 2012. – 185 с. Примірники: всього:1
14. Гветадзе Иван Георгійович. Добродійна та просвітницька діяльність іноземців на Півдні України (40-ві рр. XIX – початок XX ст.) : монографія / І. Г. Гветадзе. – Донецьк : Донбас, 2013. – 392 с.
15. Гегель Г.В.Ф. Работы разных лет: В 2 Т. – М.: Мысль, 1970.
16. Гельвеций К.А. О человеке // Соч. в 2-х т. – М., 1974. – Т.2.
17. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
18. Гончаров Л.Н. Школа и педагогика США до второй мировой войны. – М., 1972.
19. Гончаров Н.К. Очерки по истории советской педагогики. – К., 1970.
20. Гоштанар Ірина Вікторівна. Педагогічна система Й. Ф. Гербарта у контексті розвитку світового освітнього простору : моногр. / І. В. Гоштанар. – Херсон : Айлант, 2012. – 176 с. Примірники: всього:1
21. Грушевський М.С. Історія України-Русі. – К.: Наукова думка, 1992. – Т. 1-3.
22. Гусев В.І. Історія західно — європейської філософії XV-XVII ст. Курс лекцій. – К.: Либідь, 1994.

23. Дистервег А. Избр. пед. соч. – М., 1956.
24. Елькін Марк Веніамінович. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. до самост. вивч. дисцип. для студ. ВНЗ / М. В. Елькін. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2009. – 204 с. Примірники: всього:1
25. Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст. – К., 1993.
26. Заиченко Г.А. Локк. – М., 1988.
27. Калініченко Надія Андріївна. Василь Сухомлинський, Іван Ткаченко, Олександр Захарченко: концепти продуктивної педагогіки : наук.-метод. посіб. / Н. А. Калініченко. – Кіровоград : КДПУ, 2013. – 188 с.
28. Кампанелла Т. Місто Сонця.: Мор Т. Утопія. – К.: Дніпро, 1988.
29. Кант І. О педагогіке // Кант І. Трактати і письма. – М., 1980.
30. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. – К.,1993.
31. Козлов Н.Ф. Педагогический опыт А.С.Макаренко.
32. Коменский Я.А. Избр. пед. соч.: В 2-х т. – М., 1982
33. Коменский Я.А., Локк Дж., Руссо Ж-Ж. Педагогическое наследие. – М., 1987
34. Кравцова Т.О. Теорія і практика вивчення дитини у реформаторській педагогіці. (Навчальний посібник) - Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр «Імекс ЛТД», 2007. – 147 с
35. Константинов К.А., Медынский Е.Н., Шабаева М.Ф. История педагогики. – М., 1952.
36. Концепція розбудови освіти в Україні. – К., 1995.
37. Костомаров М.І. Слов'янська міфологія. – К.: Либідь, 1994.
38. Культура Византии. Вторая половина VII-XII в.в. – М., 1989.
39. Кумарин В. В. Педагогика природосообразности и реформа школы / В. В. Кумарин. – М. : Народное образование, 2004. – 1.
40. Кучерук О. С. Хронічка мала або опис подій до шкіл Братських Київських... : художньо-історичне видання / О. С. Кучерук. – К., 2005. – 1.
41. Локк Дж. Сочинения: В 3-х т. – М.: Мысль, 1985.-Т.3.
42. Лордкипаридзе Д.О. Ян Амос Коменский. – М., 1970.
43. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978.
44. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. – К.:Майстр-S, 1996.
45. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. – К., 1999.
46. Мадзігон Віктор Васильович. Розвиток організаційно-педагогічних форм шкільного виробництва (друга половина ХХ століття) : монографія / В. В. Мадзігон. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 160 с. Примірники: всього:1
47. Макаренко А.С. Пед. соч.: В 8 т. – М., 1983-1986.
48. Медяньський Є. Братські школи України і Білорусії в XVI- XVII ст. – К., 1958.
49. Мир философии: книга для чтения в 2 т. – М.: Политиздат, 1991.
50. Митюрлов Б.Н. Развитие педагогической мысли на Украине в XVI-XVII вв. – К., 1968.
51. Мицько Ф. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. – К., 1990.
52. Монтень М. Опыты: Избр. главы. – М.: Правда, 1991.
53. Народное образование и культура в СССР. – М., 1989.
54. Огієнко І.. Українська культура. – К., 1990.
55. Очерк истории школы и педагогіки за рубежом / Салимова К. и др. – М., 1988.
56. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. для студ. ВНЗ / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2008. – 1.
57. Пирогов Н.И. Избр. пед. сочинения. – М., 1985.
58. Платон. Государство. Законы. Политики. – М., 1998.
59. Плутарх. Порівняльні життєписи. – К., 1989.
60. Поклад Н., Кононенко М. Знайдемо своє місце у світі ? Типи шкіл: Монтесорі, Вольдорфська, українська школа – родина // Освіта. – 1994. – 25 травня.

61. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. – К., 1994.
62. Примірники: всього:1 – Ч/З№1(Універсальний)(1)
63. Рабле Ф. Гаргантюа и Пантагрюель. – М.: Правда, 1991.
64. Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
65. Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Мари Аврелий. – М.: Республика, 1995.
66. Родчанин Е.Г., Зязюн И.А. Гуманист. Мыслитель. Педагог: Об идеалах В.О. Сухомлинского. – М.: Педагогика, 1991.
67. Розвиток народної освіти і педагог. думки на Україні / Під ред. М.Д. Ярмаченка. – К., 1991.
68. Святовец В.Ф. Психологічні семінари в Павлівській школі // Радянська школа. – 1983. – № 10.
69. Сковорода Григорій. Твори. – К.: Обереги, 1994.
70. Сухомлинський В.О. Вибр. Тв. у 5-ти томах. – К.: Рад. школа, 1976. – 1977.
71. Тартаковський Б.С. Повесть об учителе Сухомлинском: Смерть и жизнь рядом. – К.: Дніпро, 1983.
72. Ушинский К.Д. Пед. соч.: В 6-ти т. – М., 1988.
73. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000.
74. Френе С. Избранные педагогические сочинения. – М.: Прогресс, 1990.
75. Фрумов С.А. Французская школа и борьба за её демократизацию. – 1850-1870. – М., 1960.
76. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні. – К., 1991.
77. Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Сост. А.И. Пискунов. – М., 1981.
78. Хрестоматія з історії Вітчизняної педагогіки / За ред. С.Д.Литвинова. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. – К., 1961.
79. Человек: мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии: Древний мир – Эпоха Просвещения. – М.: Политиздат, 1991.
80. Чорний В.П. Науково-педагогічна діяльність М.І.Пирогова. – К., 1990.
81. Школа и педагогическая мысль Средних веков, Возрождения и Нового времени. – М., 1981.
82. Ямковий О. Ю. Збірник тестових завдань з дисципліни "Педагогіка" для студентів напряму підготовки 6.010100 – "Соціальна педагогіка" / О. Ю. Ямковий, С. В. Виговська, Л. М. Маценко. – К. : НАКККіМ. – 2010 Ч. II : Теорія виховання. Школознавство. Вибрані теми дидактики. – 100 с. Примірники: всього:1 – Ч/З№1(Універсальний)(1).
83. Ярмаченко М.Д. Педагогическая деятельность и творческое наследие А.С.Макаренка. Книга для учителя. – К., 1989
84. Ярошук Л. Г.Методика виховної роботи: навч.посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Лілія Григорівна Ярошук. – К., 2012. – 320 с. – 20 прим.

15. Інформаційні ресурси

36. <http://www.info-library.com.ua>
37. <http://eduknigi.com/>
38. <http://psi-help.com/storya-pedagogki.html>
39. <http://pulib.if.ua/book/217>
40. <http://www.e-reading.org.ua/book.php?book=97989>
41. http://ebooktime.net/book_346.html
42. <http://webhp.ksu.ks.ua/joomla/index.php>
43. <http://library.uipa.kharkov.ua/funds/item/105-%D1%96stor%D1%96ya-pedagog%D1%96ki-v-osobistostyah--knigi-z-fondu-naukovo%D1%97-b%D1%96bl%D1%96oteki-u%D1%96pa.html>

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту

д.п.н., професор

Радул В.В.

“31_” серпня_2017 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА**

напрямок підготовки 014 Середня освіта

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.06 Середня освіта (Хімія),
014.07 Середня освіта (Географія) 014.08 Середня освіта (Природничі науки)

(шифр і назва спеціальності)

факультет природничо-географічний

(назва факультету)

форма навчання денна

(денна, заочна, ПДО)

2017 – 2018 рік

Робоча програма з курсу «Педагогіка» для студентів напряму підготовки: 014 Середня освіта **Спеціальність:** 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.06 Середня освіта (Хімія), 014.07 Середня освіта (Географія) -26 с.
“31” серпня 2017 року.

Робочу програму розробила Кравцова Тетяна Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Протокол від “31” серпня 2017 року № 2.

Завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Радул В.В.

“31” серпня 2017 року

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 5	014 Середня освіта	Нормативна	
Розділів – 4	Спеціальність: 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.06 Середня освіта (Хімія), 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:	
		2-й	
Загальна кількість годин - 150 годин		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	22 год.	
		Практичні, семінарські	
		32 год.	
		Лабораторні	
		<i>Не передбачено</i>	
		Самостійна робота	
		75 год.	
		Консультації: 21 год.	
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Педагогіка» - одна із складових цілісної психолого-педагогічної підготовки майбутніх вчителів, яка покликана сприяти оволодінню ними теоретичних основ сучасної педагогічної науки, розвитку професійного мислення, готувати до усвідомленого оволодіння професійними вміннями та навичками, необхідними для ефективної роботи у національній школі. Вона є провідною дисципліною у загальній системі загально педагогічної підготовки студентів.

Мета курсу: є забезпечення засвоєння студентами такими компетентностями:

- здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються.
- здатність до провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності.
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.
- здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.
- володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.
- здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу до педагогічної діяльності, моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту.
- здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі, результатів конкретних педагогічних впливів, створювати сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляти учнівським колективом, комунікувати зі спільнотами, організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.
- здатність застосовувати набуті психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі
- здатність моделювати, планувати та конструювати процес навчання в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, із врахуванням гігієнічних вимог до нього, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, в тому числі і інформаційних, для забезпечення якості навчально-виховного процесу; застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів з географії, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.
- Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання). –

- Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «педагогіка» студенти повинні знати:

- ключові поняття педагогічної науки; історію виникнення, становлення педагогіки як науки, стан її сучасного розвитку та актуальні проблеми; суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори, що впливають на її формування і розвиток;
- знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів: особливості розвитку психіки та свідомості, вікові та індивідуальні психологічні особливості особистості учня, основні психічні процеси, зміст педагогічних теорій, основні категорії педагогіки, методи педагогічних досліджень, закономірності, принципи та методи навчання та виховання, функціональні обов'язки вчителя та класного керівника; Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.
- Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.
- Форми та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.
- Здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

Студенти повинні уміти:

- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;
- аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються;
- *застосовує* набуті психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу
- характеризувати наукові уявлення про закономірності педагогічного процесу, а також обґрунтовувати модель взаємодії «учитель-учень» в середині системи загальної середньої освіти та за її межами;
- виявляти основні складові структури педагогічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності;
- бачити шляхи реалізації гуманної позиції учителя в розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності;
- *аналізувати* педагогічну дійсність, застосовувати творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації,
- *планувати* навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, *застосовувати* індивідуальний підхід, *дотримується* педагогічного такту.
- оперувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання учнів;
- користуватися елементами педагогічної техніки щодо керування своєю власною поведінкою та системою взаємодій «учитель-учень»;
- користуватися основними шляхами та засобами професійного самовдосконалення;
- оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;

- зіставляти різні підходи в процесі полеміки, виявляти здатність аргументувати та відстоювати свою позицію, власну думку про те чи інше педагогічне явище чи процес;
- *прогнозувати* розвиток та виховання особистості дитини, результати конкретних педагогічних впливів, *створювати* сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, *управляє* учнівським колективом, здатен до комунікації зі спільнотами;

Вивчення курсу передбачає орієнтацію студентів на оволодіння ними провідними концептуальними теоріями, законами та закономірностями з позиції розуміння загально філософського плану людської діяльності, усвідомлення студентами основних властивостей загального феномену педагогічної діяльності, зокрема цілеспрямованості, предметності, перетворювального характеру, детермінованості соціальними умовами. Студенти повинні уміти застосовувати на практиці набуті теоретичні знання, зокрема вміло підбирати методи, засоби, форми навчання й виховання учнів, забезпечувати розвиток їх творчих можливостей, здібностей.

Курс дисципліни «Педагогіка» складається з чотирьох розділів: «Загальні основи педагогіки», «Теорія освіти і навчання» («Дидактика»), «Теорія виховання», «Управління та керівництво навчально-виховним закладом». Він побудований у відповідності із сучасними вимогами. Вміщує модульний підхід у розподілі тем, рейтингову систему оцінки знань студентів.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні основи педагогіки.

Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину.

Поняття про педагогіку. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки (етапи розвитку педагогіки: донауковий, етап виникнення теоретичних концепцій виховання і освіти, етап розвитку педагогічної науки). Функції педагогічної науки: науково-теоретична, організаційно-практична, прогностична. Педагогіка як наука і мистецтво виховання.

Основні категорії педагогіки: педагогічний процес, виховання, навчання, освіта, розвиток. Виховання як суспільно-педагогічне явище.

Система педагогічних наук. Структура і галузі педагогіки: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика (теорія навчання), організація та управління педагогічним процесом. Вікова педагогіка (дошкільна та шкільна педагогіка), спеціальна педагогіка (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедія), соціальна педагогіка (сімейна педагогіка, перевиховання дітей, що мають проблеми), професійна педагогіка (педагогіка вищої школи, підвищення кваліфікації та перекваліфікація робітників народного господарства, навчання літніх людей), порівняльна педагогіка, етнопедагогіка. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття про народну педагогіку. Джерела і складові частини народної педагогіки.

Тема 2. Методологія і методи педагогічних досліджень.

Сутність науково-педагогічного дослідження. Методологія наукових досліджень. Етапи здійснення педагогічного дослідження. Завдання науково-педагогічних досліджень на сучасному етапі розвитку школи. Класифікація методів науково-педагогічних досліджень (загальнонаукові, теоретичні, емпіричні). Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіди, вивчення передового досвіду; вивчення документації та учнівських праць, опитування, методи моделювання педагогічних явищ, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Тема 3. Розвиток, соціалізація і виховання особистості.

Поняття про особистість, індивідуальність. Процес розвитку особистості. Роль спадковості у розвитку особистості. Соціалізація як результат впливу середовища на особистість. Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Роль діяльності і спілкування у розвитку особистості. Взаємообумовленість процесів виховання і розвитку, активна позиція особистості та її роль у процесі розвитку і виховання. Психічний, фізичний, соціальний і духовний розвиток. Дитина як об'єкт і суб'єкт виховання. Вікові періоди розвитку особистості. Теорії розвитку особистості.

Тема 4. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.

Поняття про педагогічний процес. Характеристика педагогічного процесу, його основні елементи та рушійні сили. Закономірності і принципи педагогічного процесу. Спільні та специфічні сторони виховання і навчання: функції, завдання, зміст, форми і методи.

Демократизація, гуманізація і гуманітаризація педагогічного процесу. Оптимізація та інтенсифікація навчально-виховного процесу.

Тема 5. Ієрархія цілей у педагогіці.

Поняття про мету виховання. Історичний характер мети виховання. Ієрархія виховних завдань. Мета виховання в національній школі. Основні завдання і зміст різнобічного розвитку особистості. Комплексний підхід до виховання як умова забезпечення різнобічного розвитку особистості. Аналіз факторів, що впливають на формування мети суспільного

виховання. Загальнолюдський, класовий, національний аспекти мети суспільного виховання. Всебічний розвиток особистості як вимога сучасного суспільного виробництва. Основні напрямки виховання: моральне виховання, естетичне виховання, трудове виховання, громадянське виховання, фізичне виховання.

Тема 6. Особливості педагогічної професії та формування особистості вчителя.

Суспільна зумовленість виникнення і становлення педагогічної професії. Специфічні особливості педагогічної діяльності. Вимоги до особистості вчителя та його підготовки. Професіограма вчителя та її складові частини.

Зміст професійної діяльності та функції педагога: конструктивна, комунікативна, організаторська, гностична. Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, класне керівництво, діяльність із професійного самовдосконалення, управлінська, організаторська, методична, позашкільна, науково-дослідна.

Сутність, рині, компоненти педагогічної майстерності. Поняття про педагогічну техніку, педагогічну компетентність, педагогічні здібності, гуманістичну спрямованість діяльності вчителя. Педагогічна культура вчителя.

Педагогічне спілкування. Стилi спілкування. Педагогічна етика та педагогічний такт.

Розділ 2. Дидактика. Загальна теорія освіти і навчання.

Тема 7. Дидактика, її основні категорії та завдання.

Виникнення і розвиток дидактики як складової педагогіки, що вивчає проблеми освіти та навчання. Предмет дидактики. Основні категорії дидактики: процес навчання, зміст освіти, знання, уміння, навички, викладання, учіння.

Стан та завдання теорії навчання. Взаємозв'язок загальної теорії навчання (дидактики) і методик викладання окремих предметів з основ наук. Українська народна дидактика. Її мета, завдання, зміст.

Тема 8. Суть процесу навчання. Його теоретичні та методологічні основи.

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки. Основні функції процесу навчання: освітня, розвиваюча, виховна. Структурні компоненти навчального процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регулюючий, оцінно-результативний. Взаємозв'язок усіх елементів навчального процесу. Суперечності та рушійні сили процесу навчання. Мотивація учіння школярів; формування навчальних інтересів; пізнавальні інтереси в навчанні.

Двосторонній характер процесу навчання. Стимулювання, організація зворотного зв'язку (контроль, аналіз результатів навчання та розвитку учнів). Учення як система пізнавальних дій спрямованих на вирішення задач навчання. Структура процесу засвоєння знань: сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення, закріплення, використання на практиці. Потреби та інтереси як основа мотивації учення. Місце емоційного у навчанні.

Тема 9. Закономірності та принципи навчання.

Поняття про закономірності навчання, основні закономірності процесу навчання.

Визначення принципів навчання як вихідних положень, що визначають характер пізнавальної діяльності учнів і технології діяльності учителя. Основний закон дидактики. Сучасна система дидактичних принципів: принцип виховного навчання; принцип розвивального навчання; принцип науковості; принцип доступності навчання; принцип зв'язку навчання з життям, теорії з практикою; принцип наочності навчання; принцип систематичності, системності, послідовності, наступності навчання; принцип цілеспрямованості та мотивації навчання; принцип активності та самостійності учнів у навчанні; принцип свідомості й міцності засвоєння знань, умінь і навичок; принцип індивідуального підходу у процесі навчання; принцип оптимізації навчального процесу.

Принципи навчання, що виникли під впливом народної дидактики: гуманістичний

характер навчання; послідовність і систематичність навчання; навчання на загальнолюдських цінностях, на кращих традиціях і обрядах народу України, навчання моралі і вірувань пращурів, на етнографічних особливостях попередніх поколінь; навчання в навіюванні, спонуванні, заохоченні та ін. Народна мудрість про принципи навчання.

Тема 10. Зміст освіти як фундамент базової культури особистості.

Наукові основи змісту освіти в цивілізованому суспільстві. Зміст освіти в національній школі, його основні компоненти. Загальна, політехнічна освіта. Оновлення змісту освіти в умовах розбудови української держави. Державні стандарти змісту освіти.

Навчальний план для різних типів загальноосвітніх шкіл України, динамізм його для шкіл різних регіонів України. Науково-педагогічні основи навчального плану. Принципи його побудови. Навчальні програми, принципи їх побудови, вимоги до програм, їх структура. Види навчальних підручників для шкіл України. Нові навчальні книги для шкіл України.

Тема 11. Методи, прийоми, засоби навчання.

Визначення методу навчання та його структура. Прийоми як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації традиційних методів. Класифікація на основі цілісного підходу до процесу навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Основні засоби навчання: слово вчителя, підручники, навчальні посібники, наочні, технічні засоби навчання. Використання комп'ютерів у навчальному процесі. Вибір методів і засобів навчання в залежності від різних умов (мета уроку, зміст виучуваного матеріалу, джерела інформації, навчальні можливості учнів).

Тема 12. Види і форми організації навчання. Урок як основна форма організації навчального процесу

Поняття про види і організаційні форми навчання. Характеристика пояснювально-ілюстративного, проблемного видів навчання та програмованого навчання.

Поняття про форми організації навчання. Класно-урочна система навчання. Альтернативні форми організації навчання у зарубіжній та вітчизняній практиці: белл-ланкастерська, дальтон-план, мангеймська, метод проектів, бригадно-лабораторна та ін.

Становлення сучасних форм організації навчання. Класно-урочна система навчання. Урок як основна форма організації навчального процесу. Типи уроку та їх структура. Дидактичні, психологічні, виховні та гігієнічні вимоги до уроку.

Фронтальні, групові та індивідуальні форми навчання. Інші форми організації навчання в школі та за її межами. Перспективи розвитку модульно-рейтингової форми організації навчання. Самостійна робота учнів та педагогічне керівництво нею.

Тема 13. Контроль, оцінка та облік успішності учнів.

Поняття контролю та його значення у навчально-виховному процесі. Функції контролю. Оціночні судження як важливий важіль управління розвитком свідомості, характеру, волі та навчальних здібностей учнів. Педагогічні вимоги до перевірки. Методи та види її організації на різних ступенях навчання.

Оцінка успішності учня, її призначення. Критерії якості знань і навичок учнів. Характеристика бальної системи оцінювання. Майстерність та такт учителя при аналізі відповідей учнів різних видів навчальних робіт.

Розділ 3. Теоретичні основи та зміст процесу виховання.

Тема 14. Виховання в цілісному педагогічному процесі.

Поняття про виховання як складову педагогічного процесу. Сутність процесу

виховання: діяльнісний підхід; особистісний підхід; системний підхід; технологічний підхід. Зміст національного виховання. Мета виховання – формування стійкої, творчої, самостійної особистості, здатної в нових соціально-економічних умовах вносити значний вклад у перетворення суспільного життя та самовдосконалення, шляхом повного розвитку духовних якостей та фізичних сил, природних здібностей та дарувань кожної особистості.

Особливості процесу виховання: цілеспрямований; двосторонній; довготривалий та безперервний; варіативність результатів; багатофакторний. Структурні компоненти виховання як діяльнісного процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий; операційно-діяльнісний; контрольно-регулюючий; оцінювально-результативний.

Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій: ознайомлення із загальними нормами і вимогами, їх усвідомлення і засвоєння; формування ставлень (почуттів); формування поглядів і переконань; формування навичок і звичок поведінки (загальної спрямованості особистості).

Виховання та самовиховання – дві сторони єдиного процесу формування особистості. Рушійні сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя. Критерії вихованості. Методика діагностування вихованості.

Тема 15. Механізми, закономірності та принципи виховання.

Механізми виховання як шляхи розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості в процесі засвоєння нею соціального досвіду. Психологічні механізми, які складають основу розвитку мотиваційної сфери особистості: ідентифікація; емоційне обумовлювання; наслідування; мотиваційне опосередкування; конформність; вживання в соціальну роль; підтримування внутрішньої узгодженості поглядів. Закономірності процесу виховання і їх роль у визначенні норм, які регламентують структуру, зміст і методику організації виховання. Специфіка принципів виховання. Цілеспрямованість виховання. Суспільна спрямованість виховання. Опора на позитивне у вихованні. Гуманізація виховання. Демократизація виховання. Природо відповідність у вихованні, диференціація та індивідуалізація виховного процесу. Особистісний підхід у вихованні. Зв'язок виховання з життям, виховання в діяльності. Свідомість і активність учнів у процесі виховання, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й активністю школярів. Виховання в колективі. Єдність педагогічних впливів.

Тема 16. Методи, прийоми та засоби виховання

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів виховання.

Класифікація методів виховання, в основу якої покладено цілісну структуру діяльності особистості: 1) методи формування свідомості особистості; 2) методи організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки; 3) методи стимулювання поведінки і діяльності особистості; 4) методи самовиховання.

Тема 17. Організаційні форми виховної роботи.

Позакласна виховна робота, її форми: класна година, етична бесіда, зустрічі з відомими людьми, обговорення книг, читацькі конференції, масові свята, змагання, конкурси, олімпіади та ін. Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).

Позашкільні заклади в системі освіти і виховання: палаци та будинки дитячої творчості, дитячо-юнацькі центри міжнародного співробітництва, дитячі театри, центри науково-технічної творчості, школи образотворчого мистецтва, центри юних техніків, дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячі бібліотеки. Формальні та неформальні групи.

Характеристика дитячих громадських організацій («Пласт», Спілка піонерських організацій України (СПОУ), «Січ» та ін).

Тема 18. Виховання особистості в колективі.

Поняття про соціалізацію та соціальний розвиток особистості. Основні фактори впливу на соціалізацію особистості. Соціальна та громадянська активність та її формування в умовах сім'ї і школи. Організація соціально-комунікативної діяльності учнів. Соціальний розвиток учнів в процесі навчально-виховної роботи та методи його діагностики.

Проблеми особистості і колективу. Загальні поняття про дитячий колектив, його ознаки та структура. Основні типи колективів. Динаміка та стадії розвитку колективу. Система перспективних ліній, традицій колективу. Принципи паралельної дії і єдності педагогічних вимог. Проблеми дитячого колективу, його навчання та виховання. Гармонія розвитку колективу та особистості.

Характеристика існуючих дитячих та юнацьких формальних та не формальних організацій, їх завдання; напрямки діяльності. Система учнівського самоврядування.

Тема 19. Розумовий розвиток особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.

Розумове виховання школярів. Завдання розумового виховання. Формування культури розумової праці як мета розумового виховання. Інтелектуальні сили особистості. Сутність пізнавального інтересу. Шляхи оволодіння учнями основними розумовими операціями: аналіз; синтез; порівняння; класифікація; узагальнення. Інтелектуальні уміння: загальні та спеціальні. Розвиток мислення взагалі і його окремі види: діалектичне; логічне; абстрактне; узагальнене; категоріальне; теоретичне; індуктивне; дедуктивне; алгоритмічне; творче; системне.

Формування світогляду як провідного завдання виховання базової культури особистості. Поняття світогляду як узагальнену систему поглядів, переконань, ідеалів, у яких людина виражає своє ставлення до оточуючого її природного і соціального середовища, самої себе. Структура світогляду: знання; погляди; переконання; вчинки, дії людини.

Види світоглядів: буденний; релігійний; науковий. Народний світогляд як джерело формування наукового світогляду. Шляхи формування світогляду школярів. Критерії розумового виховання.

Тема 20. Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання.

Мораль як форма суспільної свідомості. Моральні норми. Моральні принципи. Моральні категорії. Моральні ідеали. Моральне виховання. Формування моральної культури особистості як мета морального виховання. Психолого-педагогічні основи морального виховання. Завдання морального виховання. Стадії морального розвитку особистості. Єдність загальнолюдських і національних цінностей у моральному вихованні. Зміст морального виховання в сучасній українській школі.

Критерії моральної вихованості. Шляхи морального виховання учнів у навчанні й позанавчальній діяльності. Засоби морального виховання. Народна мораль, засвоєння її у процесі залучення дітей до праці, дотримання традицій, звичаїв, участі у обрядах тощо. Моральне виховання і релігія. Основи статевого виховання учнів.

Поняття про естетичне виховання, його основні завдання. Естетичне виховання як складова духовної культури. Шляхи і засоби естетичного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Форми і методи естетичного виховання. Естетичне виховання на народних традиціях, національному мистецтві, музиці, фольклорі. Взаємозв'язок між естетичною культурою та естетичним розвитком особистості. Поняття про естетичний смак, естетичний ідеал. Шляхи естетичного виховання. Засоби естетичного виховання.

Тема 21. Трудове та економічне виховання. Система профорієнтації.

Зміст та завдання трудового виховання. Виховання працьовитості як важливий аспект морального формування особистості. Ознаки працьовитої людини. Принципи трудової підготовки. Етапи трудової підготовки школярів. Види діяльності учнів. Вимоги до

організації праці учнів.

Методи, форми, засоби трудового виховання. Вікові відмінності в трудовому вихованні школярів. Зміст профорієнтації учнів. Компоненти профорієнтації учнів: профінформація, профконсультація, профвідбір, профадаптація.

Економічне виховання, його завдання, форми та методи здійснення.

Тема 22. *Формування громадянської культури школярів. Виховання свідомої дисципліни. Основи правового виховання.*

Громадянськість як інтегрована риса особистості. Формування свідомого громадянина як мета громадянського виховання. Завдання громадянського виховання. Національна самосвідомість. Почуття патріотизму. Зміст громадянського виховання в сучасній українській школі. Шляхи формування громадянської культури у навчанні й поза навчальній діяльності. Методи, форми, засоби громадянського виховання.

Свідомо дисципліна, обов'язок і відповідальність – важливі моральні якості особистості. Виховання свідомої дисципліни. Завдання і зміст правового виховання. Форми і методи правового виховання. Значення правового виховання в попередженні правопорушень серед учнівської молоді.

Формування правової культури особистості як умова розвитку правосвідомості особистості. Зміст та завдання правового виховання.

Взаємозв'язок між правовою культурою особистості та розвитком ціннісних орієнтацій особистості. Критерії сформованості правової культури учнів. Методи, форми, засоби правового виховання. Правопорушення неповнолітніх та причини їх виникнення. Попередження правопорушень (профілактика відхилень поведінки учнів у школі, громадських місцях, сім'ї). Ліквідація першопричин правопорушень неповнолітніх. Особливості виховної роботи з дітьми, схильними до правопорушень.

Тема 23. *Основи фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей.*

Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Зміст і засоби фізичного виховання. Народно-педагогічні засоби фізичного загартування підростаючого покоління. Форми і методи фізичного розвитку школярів. Організація здорового способу життя дітей в сім'ї і школі. Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча діяльність дітей. Методи діагностики фізичного розвитку школярів.

Тема 24. *Класний керівник як організатор навчально-виховного процесу.*

Зміст педагогічної діяльності класного керівника. Професіограма класного керівника. Функції класного керівника: виховна; розвиваюча; організаторська; стимулююча; діагностична; соціальна; координаційна; методична. Права і обов'язки класного керівника.

Напрями організаційно-педагогічної діяльності класного керівника: вивчення учнів; формування виховуючого колективу; координація педагогічних вимог учителів-предметників; налагодження педагогічної взаємодії з батьками і громадськістю.

Планування як спільна діяльність класного керівника, учнів і дорослих щодо визначення цілей, змісту й способів організації виховного процесу. Вимоги до плану роботи класного керівника. Види планування: перспективне; оперативне; поточне. Структура плану. Форми планів: план-графік; план-сітка; календарний; циклічний.

Методика колективного творчого виховання (І.Іванов). Колективні творчі справи.

Тема 25. *Позакласне та позашкільне виховання і навчання.*

Загальне поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання цілісної особистості. Завдання, зміст і основні принципи позакласної роботи з школярами.

Різноманітність масових, групових та індивідуальних форм позакласної роботи. Впровадження позакласної діяльності школярів, що побудована на давніх українських

традиціях. Позашкільна виховна робота: її завдання і зміст. Позашкільні навчально-виховні заклади і основні напрямки їх діяльності. Взаємозв'язок позакласної і позашкільної роботи.

Тема 26. Родинне виховання особистості.

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Вплив атмосфери сімейного життя, її ставлення до праці, трудового укладу, загальної культури, рівня педагогічної культури батьків, системи взаємин на виховання дитини.

Сучасні проблеми сімейного виховання: підготовка дітей до школи, організація домашньої навчальної діяльності, створення раціонального режиму дня, визначення обов'язків дитини по дому, системи вимог, організація розвитку кмітливості, розважальних, пізнавальних, навчальних, творчих інтересів.

Сталі (традиційні) народно-педагогічні погляди на сім'ю і виховання дітей в родині. Основні народно-педагогічні традиції сімейного виховання дитини.

Тема 27. Національна своєрідність виховання.

Суть та зміст національного виховання, його специфіка. Роль народних звичаїв та традицій у вихованні підростаючого покоління. Форми зв'язку школи і сім'ї. Співробітництво учителів і батьків. Відповідальність батьків за розвиток дитини.

Нетрадиційні форми роботи з батьками (організація консультпунктів з проблем сімейного виховання, конференції батьків по обміну досвідом організації раціонального дозвілля дітей різних вікових груп, семінари–практикуми по відродженню національних традицій в сім'ях, вихідний день в школі разом з батьками і дітьми та ін.) у поєднанні з традиційними (народні університети педагогічних знань для батьків, педагогічний всеобуч та ін.). Участь громадськості у вихованні дітей та формуванні національної свідомості особистості.

Ради школи, батьківські ради та комітети. Виховання дітей за місцем проживання. Спільна діяльність школи, сім'ї, громадськості і трудових колективів по організації дозвілля дітей, надання їм допомоги у навчанні, у створенні умов для правильного сімейного виховання, оволодінні суспільним досвідом, збереженні та розвитку національних звичаїв і традицій.

Розділ 4. Управління педагогічними системами.

Тема 28. Сутність і загальні принципи управління педагогічними системами.

Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Мета та основні принципи освіти України. Система освіти України та її структура. Питання управління освітою в Законі України «Про освіту».

Загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості учня. Загальноосвітня школа трьох ступенів: перший – початкова школа, другий – основна школа, третій – старша школа. Особливості управління різними типами навчально-виховних закладів.

Учасники навчально-виховного процесу. Державні і громадські органи управління освітою. Особливості управління системами освіти і виховання у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Тема 29. Система освіти та виховання в Україні.

Закон України «Про освіту». Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Система освіти: заклади освіти, наукові, науково-методичні і методичні установи, науково-виробничі підприємства, державні і місцеві органи управління освітою та самоврядування в галузі освіти. Принципи побудови системи освіти України. Органи управління освітою. Функції та завдання Міністерства освіти України, місцевих органів освіти і науки, органів громадського самоврядування в освіті.

Тема 30. Основні функції управління навчальним процесом.

Система управління сучасною освітою. Наукові основи управління. Принципи управління освітою. Навчально-виховний процес і громадсько-політична діяльність у закладах освіти відповідно до Закону України «Про освіту». Внутрішкільне керівництво і контроль; планування роботи. Принципи і методи внутрішкільного керівництва, його зміст та форми реалізації. Організація внутрішкільного контролю за діяльністю учителів, вихователів, класних керівників, методоб'єднань, форми контролю та їх вдосконалення.

Педагогічна рада в школі та рада школи, їх функції, зміст і форми діяльності.

Тема 31. Взаємодія соціальних інститутів в управлінні педагогічною системою.

Діяльність школи як відкритої соціально-педагогічної системи. Соціальна робота, виховання в сім'ї, педагогічна підтримка сім'ї, співробітництво школи і сім'ї у вихованні дітей, роль дитячих і громадських організацій у вихованні дітей. Сфери діяльності та функції соціальних інститутів і соціальних працівників.

Тема 32. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.

Проблеми підвищення кваліфікації, вивчення, узагальнення і поширення перспективного досвіду вчителів і педагогічних колективів, впровадження в практику школи досягнень педагогічної науки як основні завдання удосконалення професіоналізму вчителів.. Залучення учительських кадрів до педагогічного пошуку, дослідження актуальних проблем навчання і виховання учнівської молоді, вдосконалення навчально-виховного процесу, відродження української культури та ін. Критерії та етапи вивчення перспективного педагогічного досвіду. Форми поширення досвіду. Діяльність кращих шкіл України, особливості роботи вчителів-новаторів. Методичне забезпечення діяльності вчителя. Система підвищення кваліфікації. Методичні об'єднання. Наукова організація праці в школі – основа вдосконалення навчально-виховного процесу. Принципи наукової організації педагогічної праці. Атестація педагогічних працівників.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Лек		сем	лаб	конс	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Загальні основи педагогіки						
Тема 1. Особливості педагогічної професії та формування особистості вчителя	6	–	2		1	3
Тема 2. Педагогіка в системі наук про людину	6	1	2		1	2
Тема 3. Методологія і методи педагогічних досліджень	6	1	2		1	2
Тема 4. Розвиток, соціалізація і виховання особистості.	7	2	2		1	2
Тема 5. Педагогічний процес як система і цілісне явище. Закономірності і принципи педагогічного процесу.	2	–	–			2
Тема 6. Ієрархія цілей у педагогіці	2	–				2
<i>Разом за розділом 1</i>	29	4	8		4	13
Розділ 2. Дидактика. Загальна теорія навчання						
Тема 7. Дидактика, її основні категорії та завдання.	6	1	1		1	3
Тема 8. Суть процесу навчання. Його теоретичні та методологічні основи.	6	1	1		1	3
Тема 9. Закономірності та принципи навчання.	6	1	1		1	3
Тема 10. Зміст освіти як фундамент базової культури особистості.	6	1	1		1	3
Тема 11. Методи, прийоми, засоби навчання.	7	1	2		1	3
Тема 12. Види й форми організації навчання. Урок – основна форма організації навчального процесу.	9	2	2		1	4
Тема 13. Контроль, оцінка та облік успішності учнів.	7	1	2		1	3
<i>Разом за розділом 2</i>	47	8	10		7	22
Розділ 3. Теоретичні основи та зміст процесу виховання						
Тема 14. Виховання в цілісному педагогічному процесі.	5	1	1		1	2
Тема 15. Механізми, закономірності та принципи виховання	4	–	1		1	2
Тема 16. Методи, прийоми, засоби виховання.	7	1	2		1	3
Тема 17. Організаційні форми виховної роботи.	2	–	–			2
Тема 18. Виховання особистості в колективі.	6	1	2		1	2
Тема 19. Виховання розумової культури особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.	4,5	1	1		0,5	2
Тема 20. Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання.	5	0,5	1		0,5	3
Тема 21. Трудове та економічне виховання. Система профорієнтації.	2,5	0,5	0,5		0,5	1
Тема 22. Формування громадянської культури школярів. Виховання свідомої дисципліни. Основи правового виховання	2	–	0,5		0,5	1
Тема 23. Основи фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей.	4,5	1	1		0,5	2
Тема 24. Класний керівник як організатор навчально-виховного процесу.	8	2	2		1	3
Тема 25. Позакласне та позашкільне виховання і навчання.	2	–	–			2
Тема 26. Родинне виховання. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молоді.	2,5	–	–		0,5	2
Тема 27. Національна своєрідність виховання.	1	–	–			1

<i>Разом за розділом 3</i>	56	8	12		8	28
Розділ 4. Управління педагогічними системами						
Тема 28. Сутність і загальні принципи управління педагогічними системами	6	1	2		1	3
Тема 29. Система освіти та виховання в Україні.	2	–				2
Тема 30. Основні функції управління навчальним процесом.	3	1				2
Тема 31. Взаємодія соціальних інститутів в управлінні школою.	2	–				2
Тема 32. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників	4	–			1	3
<i>Разом за розділом 4</i>	18	2	2		2	12
Усього годин	150	22	32		21	75

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ до педагогічної діяльності. Професійна діяльність та особистість педагога.	2
2.	Педагогіка як наука про виховання. Предмет і завдання педагогіки.	2
3.	Розвиток, соціалізація і виховання особистості школяра.	2
4.	Методи науково-педагогічних досліджень.	2
5.	Теоретико-методологічні основи процесу навчання й освіти	2
6.	Зміст шкільної освіти в його науково-педагогічній основі. Закономірності та принципи навчання	2
7.	Методи, прийоми, засоби навчання	2
8.	Організаційні форми навчання. Урок – основна форма організації в сучасній школі.	2
9.	Контроль і оцінка знань, умінь і навичок школярів	2
10.	Виховання в цілісному педагогічному процесі	2
11.	Загальні методи виховання.	2
12.	Формування колективу, його виховний вплив на розвиток особистості.	2
13.	Зміст (основні напрямки) процесу виховання. Виховання розумової культури особистості школяра. Формування основ наукового світогляду	1
14.	Зміст (основні напрямки) процесу виховання. Формування моральної культури школярів. Моральне, естетичне та екологічне виховання.	1
15.	Зміст (основні напрямки) процесу виховання. Формування громадянської культури школярів. Громадянське та правове виховання.	1
16.	Трудова підготовка підростаючого покоління. Основи фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей	1
17.	Система роботи класного керівника.	2
18.	Управління педагогічними системами. Методична робота в загальноосвітніх навчальних закладах.	2
	Разом	32

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема : Предмет педагогіки та її основні категорії Розв'язання педагогічних задач з теми „Науково-педагогічні методи дослідження”.</p> <p>Розробка методики анкетування учнів на тему, яка цікавить студента або групу студентів.</p> <p>Діагностика самооцінки майбутніх вчителів.</p> <p>4. Психолого-педагогічна характеристика учня</p>	6
2	<p>Тема: Особистість учня та її розвиток. Зробіть порівняльний аналіз нервово-психологічної і пізнавальної сфери учнів різного віку.</p> <p>Порівняйте особливості фізичного розвитку учнів молодшого, середнього і старшого шкільного віку.</p> <p>3. Проаналізуйте прислів'я та приказки українського народу про розвиток особистості.</p>	3
3	<p>Тема : Педагог: професійна діяльність і особистість. Педагогічний процес. Професіограма вчителя.</p> <p>Компоненти педагогічної техніки вчителя.</p> <p>Значення театральної педагогіки у формуванні педагогічних здібностей вчителя.</p> <p>Дати визначення та розкрити сутність стилів педагогічного спілкування: 1). Авторитарний. 2). Ліберальний. 3). Демократичний.</p>	10
4	<p>Тема : Теорія освіти і навчання. Процес навчання Типи (види) навчання: інформаційно-повідомлююче (догматичне); пояснювально-ілюстративн (традиційне); проблемне; програмоване; модульне навчання.</p>	6
5	<p>Тема: Зміст освіти. Закономірності й принципи навчання. Освіта як багатоаспектне поняття.</p> <p>Аналіз теорій організації змісту освіти.</p> <p>3. Ознайомитися з Державним стандартом базової і повної середньої освіти та базовим навчальним планом загальноосвітньої школи.</p>	6
6	<p>Тема: Методи, прийоми, засоби навчання. Особливості використання методів навчання на заняттях з Вашого фаху.</p> <p>2. Засоби навчання у сучасній школі: стан, проблеми, перспективи.</p>	3
7	<p>Тема: Організаційні форми навчання <i>Самостійна робота:</i> Розкрити структури таких типів уроків: Урок засвоєння нових знань. Урок формування умінь та навичок. Урок застосування знань, умінь та навичок. Урок узагальнення та систематизації знань, умінь та навичок. Урок контролю та корекції знань, умінь і навичок.</p> <p>Комбінований урок.</p>	2
8	<p>Тема. Контроль у навчальному процесі <i>Самостійна робота:</i> Аналіз та оцінювання навчально-пізнавальної діяльності учня під час уроку.</p> <p>Аналіз методів і форм перевірки й оцінювання знань, умінь та навичок.</p> <p>Розкрити сутність технологій: Технологія саморозвитку М.Монтессорі. Технологія розвивального навчання (Л.С.Виготського,</p>	3

	Л.В.Занкова, В.В.Давидова, Д.Б.Ельконіна, О.К.Дусовицького). Технологія створення „ситуації успіху” (А.С. Белкін). Технологія навчання як дослідження. Технологія організації групової навчальної діяльності школярів. Особистісно орієнтоване навчання та виховання.	
9	Тема: Виховання в цілісному педагогічному процесі. Самостійна робота: Розкрити зміст виховання у різних системах виховного процесу: Еленн Кей — "вільне виховання"2. Марії Монтесорі. 3. А.С. Макаренка. 4. В.О. Сухомлинського.	3
10	Тема: Принципи та методи виховання Скласти план реалізації будь-якого методу виховання. Визначення ефективності методів виховання. Аналіз методики проведення форми виховання учнів школи	5
11	Тема: Поняття про форму виховання. Виховання особистості в колективі. Вивчення учнівського колективу (проведення анкетування учнів, інтерв'ю з класним керівником, бесіда з активом класу та учнями тощо). Складання психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив. Визначення ефективності форм виховання.	5
12	Тема: Зміст виховного процесу. Основні напрями виховного процесу (моральне, громадянське, правове, трудове). Нормативні документи, що регулюють процес громадянського, морального, трудового виховання в сучасній національній школі. Формування правової культури учнів	6
13	Тема: Зміст виховного процесу. Основні напрями виховного процесу (розумове, фізичне, естетичне, екологічне). <i>Самостійна робота:</i> Програма екологічного виховання сучасної школи. Ознайомитися з конспектами виховних заходів класних керівників основної школи.	6
14	Тема: Функції і основні завдання діяльності класного керівника. Відвідування та аналіз форми виховання учнів загальноосвітньої школи.	6
15	Тема: Управління педагогічними системами. Скласти порівняльну характеристику діяльності заступника директора школи з навчальної роботи і заступника директора з виховної роботи. Зміст і форми методичної роботи. Вивчення досвіду роботи шкільного методичного об'єднання.	7
22	ІНДЗ	8
	Разом	75 год

9. Індивідуальні завдання

Тематика індивідуальних творчих завдань для студентів.

1. Кваліфікаційна характеристика вчителя як модель професійно-педагогічної підготовки в університеті.
2. Самостійна робота учнів та її види.
3. Роль соціалізації та виховання людини у розвитку людського суспільства.
4. Процес самовиховання учня як вагомий чинник цілісного становлення особистості.
5. Акселерація та ретрадація як чинники впливу на розвиток особистості.
6. Теорії розвитку особистості

7. Діагностика розвитку особистості.
8. Сучасні тенденції розвитку молоді і молодіжної субкультури та актуальні завдання шкільного виховання.
9. Мої уявлення про гуманну особистість та шляхи її виховання.
10. Цінності сучасної молоді.
11. Теорії розвитку особистості, їх сучасна вмотивованість.
12. Єдність навчання, виховання і соціалізації у становленні особистості.
13. Думки про виховання видатних діячів української культури та освіти ХУІІ-ХІХ століть.
14. Педагогіка партнерства
15. Педагогіка співробітництва
16. Методи фасилітації у сучасній освіті
17. Тьюторство та його роль у сучасній освіті
18. Мобільне навчання у сучасній школі
19. Педагогіка співробітництва
20. Коучінгові технології виховання у сучасній школі
21. Проектна технологія, та способи реалізації проектів у сучасній школі
22. Всепроникаюче навчання (u-learning)
23. Інтерактивні методи навчання у основній школі

Вимоги до оформлення індивідуального творчого завдання

1. Обсяг – 15 сторінок формату А4 (комп'ютерного тексту), 14-м шрифтом, 30 рядків на сторінці.
2. Творче завдання (реферат), має обов'язково містити: *вступ; основну частину; висновки; список використаної літератури.*
  - У *вступі* мотивується актуальність теми, її значення, вказуються завдання і мета написання роботи, методи і засоби дослідження;
  - *Виклад основної частини* повинен бути творчим, носити самостійний характер, а не замінюватися переписуванням змісту книг, статей, посібників. При написанні реферату творчість проявляється у:
    - самостійному пошуку і виборі матеріалу, глибокому вивченні джерел;
    - самостійному викладі матеріалу: вмінні логічно аргументувати, робити висновки і повідомлення;
    - запровадженні нових фактичних даних, невідомих для широкої студентської аудиторії.

Велике значення має форма викладу матеріалу. Кожен студент зобов'язаний пам'ятати про логічну послідовність, логічний взаємозв'язок між окремими питаннями і кожного з них з усією темою в цілому, а також про чіткість і конкретність у викладі. Слід уникати довгих фраз і речень, які ускладнюють розуміння тексту. При написанні реферату важливо використовувати цитати, схеми, цифри та факти, правильно робити посилання на використані джерела. Посилання на літературні джерела оформляються таким чином: у квадратних дужках записується номер джерела за загальним списком літератури в кінці реферату, далі після коми записується номер використаної сторінки (чи сторінок) наприклад: [7, с.12]. викладення матеріалу має вестись грамотно, без орфографічних та стилістичних помилок, охайно.

- *Висновки* містять стисло характеристику основних результатів виконаної роботи, формулюються узагальнюючі тези відповідно до завдань, визначених у вступі.
- Список використаної літератури має складатися орієнтовно з двадцяти джерел, поданих у алфавітному порядку і оформлених з урахуванням усіх сучасних вимог до бібліографічного опису.

10. Методи навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (за джерелом інформації (словесні (лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), пояснення, розповідь, бесіда); наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); практичні (вправи)); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні); за ступенем самостійності мислення (репродуктивні, пошукові, дослідницькі); за ступенем керування навчальною діяльністю (під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів));

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (навчальні дискусії (групове обговорення); створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуації зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо)).

Тестування активності студентів під час лекційних та семінарських занять, завдання для самостійної роботи, індивідуальні завдання (реферат), комплексна контрольна робота.

11. Методи контролю

Робочою навчальною програмою передбачено:

Поточний (усне опитування та тестування, самостійної роботи студентів, письмовий поточний контроль). **Форми поточного контролю:** оцінювання домашніх самостійних завдань; тестових завдань, які включають лекційний матеріал та матеріали для самостійного опрацювання, виконаних студентами під час практичних та семінарських занять. Студент може отримати бали за доповнення, усні відповіді, виконання домашніх завдань на усіх практичних заняттях впродовж семестру. Поточне оцінювання: здійснюється на семінарських заняттях або на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попереднє оцінювання). Враховується: рівень осмислення навчального матеріалу; рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення; порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Модульний контроль проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з розділу (модуля).

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система накопичення балів з навчальної дисципліни «Педагогіка»

Заліковий модуль I	Заліковий модуль II	ІНДЗ	Екзамен	СУМА
<i>Семінарські заняття №1-8 + Модульна К Р</i>	<i>Семінарські заняття №9-16 + Модульна К Р</i>	10 балів	40	100
Максимальна кількість балів				
5 балів 20 балів за роботу на семінарських заняттях* + 5 балів за модульну контрольну роботу №1	25 балів 20 балів за роботу на семінарських заняттях* + 5 балів за модульну контрольну роботу №2			

*Накопичення балів на семінарських заняттях:

Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок по темі кожного семінарського заняття оцінюється за 5-бальною системою. На кожний заліковий модуль заплановано по 8 семінарських занять.

Відповідно кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях, по кожному заліковому модулі, розраховується за формулою $(Q_1 + Q_2 + Q_3 + Q_4 + Q_5 + Q_6 + Q_7 + Q_8) \times 0,5$, де Q_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на відповідному семінарському занятті.

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях та самостійної роботи

1. Поточне оцінювання: здійснюється на семінарських заняттях або на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попереднє оцінювання).

Максимальний бал – 5.

5 балів - знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки

4 б. – відповідь має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

3 б. - відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. студент демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

2 б. - студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

2. Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок з блоку оцінюється за 5-бальною системою. На кожний заліковий модуль заплановано по 1 контрольній роботі. Відповідно кількість балів за роботу студента за контрольну роботу, по кожному заліковому модулі, розраховується за формулою $(K \times 1)$, де K_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на контрольній роботі

Оцінка **контрольної роботи** здійснюється за критеріями :

5 балів – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання КР, з використанням творчого підходу і умінь пов'язувати теоретичні аспекти курсу з педагогічною практикою.

4 бали – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання МКР, з використанням творчого підходу і незначними неточностями у формулюваннях понять;

3 бали – репродуктивна відповідь на запитання КР з значними неточностями та помилками;

2 бали – репродуктивна відповідь на запитання КР з помилками, студент володіє лише основними категоріями навчальної дисципліни

Оцінка ІНТЗ здійснюється за параметрами :

1-2 бали – оформлення роботи;

0-6 балів – зміст роботи; (0 – зміст не відповідає темі ІНТЗ, 2 – репродуктивний характер матеріалу; 4 – творчий характер роботи, з недостатньою обґрунтованістю та аргументованістю положень реферату; 6 – творчий характер роботи з обґрунтуванням вихідних положень та зв'язком з практикою.

1-3 бали – захист роботи

Критерії оцінювання екзамену:

40 балів – студент дає повні, ґрунтовні відповіді на усі запитання екзаменаційного білету, демонструє всебічне систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу, вміння самостійно їх використовувати у професійній діяльності;

35 балів – студент демонструє повне знання і розуміння програмного матеріалу; має труднощі з відповідями на запитання методичного або практичного блоку;

30 балів – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, демонструє епізодичні уміння й навички застосовувати здобуті знання на практиці;

25 балів – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, не може дати відповідь на одне з запитань білету;

20 балів – студент репродуктивно відтворює окремі положення та поняття курсу, не може дати відповідь на запитання білету.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	F	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13.Методичне забезпечення

опорні конспекти лекцій, Інтернет-сайти (www.osvita.org; o-svit.iatp.org.ua; edu.ukrsat.com); підручники (посібники), зазначені у інформаційних пакетах до семінарських занять; нормативні документи; список рекомендованої до курсу літератури.

14. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Алексюк А.М. Методи навчання і методи учіння / А.М.Алексюк. – К. : Знання, 1980. – 48 с.
2. Андрощук І.В. Методика виховної роботи : навч. посібник / І.В. Андрощук, І.П. Андрощук. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. — 320 с.
3. Бондар В.І. Дидактика / В.І.Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 264 с.
4. Волкова Н.П. Педагогіка : навчальний посібник / Н.П.Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навч. закладів. – К.: Вид. Центр «Академія», 2002. – 576с.
6. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів. – К.: Академія, 2002.
7. Галузинський В.М. Педагогіка : теорія та історія / В.М.Галузинський, М.Б.Євтух. – Рівне, 1996. – 206 с.
8. Дежнікова Н.С. Педагогический коллектив школы. – М., 1984.
9. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. М. Дичківська. – 2-ге вид., допов. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с.
10. Дем'янюк Т. Д. Методика виховання в сучасній школі: Навчально-методичний посібник / Т. Д. Дем'янюк. – К. : Науково-методичний центр середньої освіти Міносвіти і науки України, 2000. – 286 с.
11. Друзь З.В. Хрестоматія з методики виховання особистості: Настільна книга у3-х.т. / З.В.Друзь. – К., 2008-2009..
12. Зайченко І.В. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищ. пед. навч. закладів / І.В.Зайченко. – К. : Освіта України; КНТ, 2008. – 528 с.
13. Зязюн І.А. Мотивація і мотиви людської поведінки / І.А.Зязюн // Початкова школа. – 1994. – № 6. – С. 6-10.
14. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – К., 1990.
15. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібник. – К.: Вища шк.,1997. – 304 с.
16. Карпенчук С.П. Теорія і методика виховної роботи / С.П.Карпенчук, – К.,2005, – 343с.
17. Кондрашова Л.В. Педагогіка в запитаннях і відповідях : навчальний посібник / Л.В.Кондрашова, О.А. Пермяков, Н.І. Зеленкова, Г.Ю. Лаврешина. – К. : Знання, 2006. – 252 с.
18. Корнажевський Ю.А. Аналіз уроку / Ю.А.Корнажевський. – Х. : Видавництво “Ранок”, 2008. – 336 с.
19. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К., 2007.
20. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навчальний посібник / А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання, 2006. – 311 с.
21. Кузьмінський А.І. Педагогіка : завдання і ситуації : практикум / А.І.Кузьмінський, Л.П.Вовк, В.Л.Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 429 с.
22. Кузьмінський А.І. Технологія і техніка шкільного уроку : навчальний посібник / А.І.Кузьмінський, С.В.Омеляненко. – К. : Знання, 2010. – 335 с.
23. Лізинський В.М. Прийоми та форми в навчальній діяльності / В.М.Лізинський. – Х. : Веста : Видавництво “Ранок”, 2007. – 160 с.
24. Лукьянова М.І. Особистісно орієнтований урок : конструювання та діагностика / М.І.Лукьянова, Н.А.Разіна, Т.М.Абдуліна. – Х. : Веста : Видавництво “Ранок”, 2007. –

- 176 с.
25. Максимюк С.П. Педагогіка : навчальний посібник / С.П.Максимюк. – К. : Кондор, 2009. – 670 с.
  26. Малафіїк І.В. Дидактика: навчальний посібник / І.В.Малафіїк. – К. : Кондор, 2009. – 398 с.
  27. Менеджмент в управленні школою / Под ред. Т.И.Шамовой. – М., 1992.
  28. Минеева С.А. Основы мастерства усного выступления. Как подготовить полемиста. – Пермь, 1991.
  29. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н.Є.Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.
  30. Мудрость воспитания: Книга для родителей / Сост. Б.М.Бим-Бад и др. – М., 1987.
  31. Настільна книга педагога : посібник / упоряд.: В.М.Андрєєва, В.В.Григораш. – Х. : Вид. група “Основа”, 2006. – 352 с.
  32. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / В.Л.Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
  33. Островерхова Н.М. Аналіз уроку : концепції, методики, технології / Н.М.Островерхова. – К. : Фірма “ІНККОС”, 2003. – 352 с.
  34. Педагогика: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Ю.К.Бабанский, В.А.Сластенин, Н.А.Сорокин и др.; Под ред. Ю.К.Бабанского. – М., Просвещение, 1988. – 479с.
  35. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – 4-е изд. – М.: Школьная Пресса, 2002. – 512с.
  36. Педагогіка / За ред М.Д.Ярмаченка. – К.: Вища школа, 1986.
  37. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В.Семенова. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
  38. Педагогіка : хрестоматія / уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2006. – 700 с.
  39. Педагогіка. Частина І. Загальні основи педагогіки. Теорія навчання (дидактика): Навч. посібник для студ. пед. навч. закл. / В.Л. Омеляненко, С.Г. Мельничук, С.В. Омеляненко. – Кіровоград, 1997.
  40. Педагогіка. Частина ІІ. Теорія виховання. Школознавство: Навчальний посібник / В.Л. Омеляненко, С.Г. Мельничук, С.В. Омеляненко. – Кіровоград, 1998.
  41. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997.
  42. Педагогічний пошук / Упоряд. І.М. Блаженова. – К., 1989.
  43. Пермяков О.А. Педагогіка : навчальний посібник / О.А.Пермяков, В.В.Морозов. –К. : Знання, 2010. – 171 с.
  44. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студентов пед. вузов: В 2 кн. – М.:Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1999.
  45. Суходольська Л.В. Методика виховної роботи / Л.В.Суходольська, М.М.
  46. Управление современной школой: Пособие для директора школы / Под ред. М.М. Поташника. – М., 1992.
  47. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищ. пед. закладів освіти / М.М.Фіцула. – Тернопіль : Навчальна книга “Богдан”, 2008. – 232 с.
  48. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М.М.Фіцула. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.
  49. Фролов Г.И. Школа молодого директора. – М., 1988.
  50. Харламов И. Ф. Педагогика: Учеб. пособие. – М.: Высш. шк., 1990. – 576с.
  51. Чайка В.М. Основы дидактики : навчальний посібник / В.М.Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.
  52. Чайка В.М. Основы дидактики : тексты лекцій і завдання для самоконтролю : навчальний посібник для студ. вищих пед. навч. закладів / В.М.Чайка. – Тернопіль : Астон, 2002. – 244 с.

53. Чернявская А.П. Педагогическая техника в работе учителя. – М., 2001.
54. Чистякова Т.А. Педагогический конфликт и способы его преодоления. – М., 1987.
55. Шлях до майстерності / За ред. В.Ф. Паламарчук. – К., 1995.
56. Щербакова К.Й. Вступ до спеціальності: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1990. – 166с.
57. Щербань П.М. Прикладна педагогіка : навчально-методичний посібник / П.М.Щербань. – К. : Вища школа, 2002. – 215 с.
58. Щуркова Н.Е. Практикум по педагогической технологии. – М., 1998.
59. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2003.
60. Якса Н.В. Основи педагогічних знань : навчальний посібник / Н.В.Якса. – К. : Знання, 2007. – 358 с

Допоміжна

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. – К., 1996.
2. Акімова О.В. Розвиток самодостатньої особистості, її соціалізація/О.В. Акімова// Наша школа. - 2006. - № 2-3.
3. Амонашвілі Ш.О. Істина школи / Пер. з російської – Подільський культурно-просвітницький Центр ім. Реріха, 2007. – 74 с.
4. Антонова-Турченко О.Г. Від конфліктів до взаєморозуміння. – К., 1991.
5. Бабанський Ю.К., Поташник М.М. Оптимізація педагогічного процесу (в запитаннях і відповідях). – К.: Рад. шк., 1984.
6. Бараков С.П. Принципы обучения. – М., 1975.
7. Бернс Р. Развитие «Я-концепции» и воспитание. – М., 1986.
8. Бех І. Д. Виховання особистості: [Монографія]: У 2 кн. / І. Д. Бех. – К. :Либідь, 2003.
9. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204с.
10. Бобеляк, Н.Є. Модель внутрішньошкільного моніторингу як інноваційний підхід до управління якістю освіти в загальноосвітньому закладі [Текст] / Н.Є. Бобеляк // Виховна робота в школі. – 2016. – № 12. – С. 14–18.
11. Валентий, Л.І. Превентивна освіта та соціальна політика [Текст] / Л.І. Валентий // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 2–8.
12. Ващенко Г. Виховний ідеал: Підручник для педагогів, вихованців, молоді і батьків. – К., 1995.
13. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. 3-тє вид. / Г. Ващенко. – Полтава: Полтавський вісник, - 191с.
14. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник / О.Вишневський. – К. : Знання, 2008. – 566 с.
15. Вінда О.В. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків За проектом „Діалог”: Навч.-метод. посіб. / О.В.Вінда, О.П.Коструб, І.Г.Сомова, та інші. – К., 2004. – 284 с.
16. Гарбера, Н.П. Методичні рекомендації з організації у школі-інтернаті дитячого самоврядування за системою А.С. Макаренка [Текст] / Н.П. Гарбера // Виховна робота в школі.–2016. – № 11. – С. 51–54.
17. Дем'янюк Т. Методика виховання в сучасній школі. – К., 2000.
18. Дронь, В.В. GOOGLE – сервіси в навчальній діяльності викладачів : методичні рекомендації [Текст] / В.В.Дронь // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 12–23.
19. Жицька, С.С. Що робить GOOGLE для освіти [Текст] / С.С. Жицька // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 9–11.
20. Коваленко, Л.А. Інтерактивні змагання – мотивація для навчання [Текст] / Л.А.Коваленко //Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 24–28.

21. Коропа, Д.А. «ЕйдоС» – школа майбутнього [Текст] / Д.А. Коропа // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 10. – С. 34–36.
22. Любицький, Т.Г. Співпраця навчальних закладів і дитячих організацій [Текст] Т.Г. Любицький // Виховна робота в школі. – 2016. – № 12. – С. 29–32.
23. Майбутнє онлайн-шкіл [Текст] / перекл. та літературна обр. Н.В. Третякової // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 11. – С. 14–17.
24. Максименко, І.О. Його величність урок: (засідання школи молодого спеціаліста) [Текст] / І.О. Максименко, С.С. Ручко // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 11. – С. 2–6.
25. Москвітін, Г.В. Марафон ерудитів на Черкащині: (квест-технології в навчанні) [Текст] / Г.В. Москвітін // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 10. – С. 18–24.
26. Мудрик А.В. Учитель: мастерство и вдохновение. – М., 1986.
27. Прогнозування та планування роботи класного керівника: Метод. щпосіб. / Авт.-упоряд.: Сорока Г.І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, методичне забезпечення. – Х.: Основа, 2005.
28. Радул В.В., Радул О.С. Вступ до педагогічної діяльності: Навч.-метод. посіб. – Кіровоград, 1993.
29. Садкіна, В.І. Ідеальний учитель... по-нашому [Текст] / В.І. Садкіна // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 29–31.
30. Сухомлинський В.А. Разговор с молодым директором школы. – М.; 1979.
31. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В.О. Сухомлинський. – К., 1978.
32. Сухомлинський В.О. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи / В.О. Сухомлинський // Шлях освіти. – 1996 - №1.
33. Технології формування ціннісного ставлення особистості до сім'ї, родини, людей: Метод. вісник. Вип. VI / Авт.-упоряд.: Н. Гавриш, Г. Ситник. – Рівне, 2010.
34. Пасі Салберг. Фінські уроки 2.0. Чого може навчитися світ з освітніх змін у Фінляндії (переклад з англійської А.Шиян) - Ранок, 2017.
35. Тоні Вагнер, Тед Дінтерсміт. Мистецтво навчати. Як підготувати дитину до реального життя - Наш Формат, 2017.
36. Кен Робінсон, Лу Ароніка. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту (переклад із англійської Ганни Лелів) - Літопис, 2016.
37. Трайнев В.А. Деловые игры в учебном процессе. – М., 2002. – С.146-151.
38. Третякова, Н.В. Ідеальний учитель... «по-їхньому» [Текст] / перекл. та літератур. обр. Н.В. Третякової // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 32–33.
39. Холоднова Л. Співробітництво класного керівника і батьків. // Виховання школярів, № 4, 1996.
40. Цимбалюк І.М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці. Науково-метод. посібник.... – К., 2004.
41. Цьома, Л.О. Інновації у виховній роботі [Текст] / Л.О. Цьома // Позакласний час. – 2016. – № 10. – С. 45–50.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка <http://library.vspu.edu.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського <http://www.dnpb.gov.ua>
3. http://pidruchniki.ws/17530607/pedagogika/ponyattya_istoriyi_pedagogiki
4. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/Djurin/index.php
5. <http://www.info-library.com.ua/books-book-69.html>
6. <http://www.nbu.gov.ua>
7. www.osvita.org